

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра адміністративного права та процесу факультету №1

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Актуальні проблеми адміністративного судочинства в Україні» вибіркових компонент освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти

262 Правоохоронна діяльність (Law Enforcement)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 14.08.2024 № 8

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 1
Протокол від 09.08.2024 № 9

ПОГОДЖЕНО

Секцією з юридичних дисциплін
Науково-методичної ради ХНУВС
Протокол від 13.08.2024 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри *адміністративного права та процесу*
(протокол від 30.07.2024 № 19)

Розробники:

1. Доцент кафедри адміністративного права та процесу факультету № 1,
к.ю.н., доцент Яценко В.П.
2. Професор кафедри адміністративного права та процесу факультету №1,
д.ю.н., професор Джафарова М.В.

Рецензенти:

1. Учений секретар секретаріату Вченої ради Харківського національного
університету внутрішніх справ, д.ю.н., доцент Невядовський Владислав
Олегович
2. Суддя Держинського районного суду м. Харкова, к.ю.н. Цвіра Д.М.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 4 Загальна кількість годин – 120 Кількість тем – 7	<u>26</u> (шифр галузі знань) <u>262</u> (код спеціальності) <u>Правоохоронна діяльність;</u> (назва галузі) <u>Правоохоронна діяльність;</u> (назва спеціальності) <u>другий (магістерський)</u> (назва СВО)	Навчальний курс <u>2</u> (номер) Семестр <u>3</u> (номер) Види контролю: <u>залік</u> (екзамен, залік)
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		заочна форма навчання
Лекції – <u>20;</u> (години) Семінарські заняття – <u>-</u> ; (години) Практичні заняття – <u>20</u> ; (години) Лабораторні заняття – <u>-</u> ; (години) Самостійна робота – <u>80;</u> (години) Індивідуальні завдання: Курсова робота – <u>-</u> (кількість; № семестру) Реферати (тощо) – <u>-</u> (кількість; № семестру)		Лекції – <u>6;</u> (години) Семінарські заняття – <u>-</u> ; (години) Практичні заняття – <u>6</u> ; (години) Лабораторні заняття – <u>-</u> ; (години) Самостійна робота – <u>108;</u> (години) Індивідуальні завдання: Курсова робота – <u>-</u> (кількість; № семестру) Реферати (тощо) – <u>-</u> (кількість; № семестру)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: набуття ґрунтовних знань щодо: сутності, предмета, методів та принципів адміністративного судочинства; загальної характеристики адміністративного судочинства; юрисдикції адміністративних судів; стадій адміністративного судочинства та порядку розгляду адміністративних справ; процесуального статусу учасників адміністративної справи; особливостей перегляду адміністративних справ в порядку апеляційного та касаційного провадження; розвитку навичок самостійної творчої роботи при закріпленні теоретичних знань і аналізу законодавства і правозастосовної практики у ході вивчення курсу.

Завдання: засвоєння теоретико-правових положень про сутність, предмет, методи, принципи та структуру адміністративного судочинства;

визначення юрисдикції адміністративних судів та видів підсудності; особливості порядку та строків звернення з позовною заявою до адміністративного суду, відкриття провадження в адміністративній справі та здійснення врегулювання спору за участю судді, а також розгляду та вирішення адміністративних справ; розуміння змісту процесуального статусу учасників адміністративного судочинства; особливостей перегляду адміністративної справи в порядку апеляційного та касаційного провадження чи в порядку виключних чи нововиявлених обставин тощо.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Актуальні проблеми адміністративного судочинства в Україні» межує з такими дисциплінами, як: «Адміністративне право», «Адміністративний процес», «Адміністративне судочинство».

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі другої вищої освіти повинні

знати: поняття, предмет, методи, принципи та структуру адміністративного судочинства; юрисдикцію адміністративних судів; етапи та стадії адміністративного судочинства; зміст, форму та структуру позовної заяви до адміністративного суду; порядок відкриття провадження в адміністративній справі; порядок та особливості судового розгляду адміністративної справи, підстави та порядок перегляду адміністративних справ.

вміти: орієнтуватися в системі адміністративного та адміністративно-процесуального законодавства; самостійно аналізувати та надавати правильну правову оцінку встановленим фактичним обставинам справи і складати адміністративно-процесуальні документи відповідно до фактичних даних адміністративної справи і з урахуванням вимог, що пред'являються до них; застосовувати сучасні методи дослідження й аналізу проблемних питань, які виникають під час розгляду та вирішення адміністративної справи; здійснювати критичний та системний аналіз адміністративно-процесуальних документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність	Здатність застосовувати концептуальні та методологічні знання для вирішення значущих проблем у галузі адміністративного права і процесу, що передбачає застосування правових інститутів, норм, наукових положень, доктрин, принципів, а також організацію і проведення досліджень із подальшим впровадженням інновацій в практично-перетворювальну діяльність.	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-1	Здатність до критичного осмислення суспільних та галузевих процесів і явищ.
	ЗК-3	Здатність бачити поліваріативність підходів до розв'язання сформульованої проблеми, а також

		сформувати алгоритм її вирішення.
	ЗК-4	Здатність застосовувати отримані знання під час наукового пошуку і у практичних ситуаціях.
	ЗК-9	Здатність генерувати нові ідеї (креативність), синтезувати комплексні ідеї.
	ЗК-10	Здатність приймати обґрунтовані рішення.
	ЗК-11	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).
	ЗК-12	Здатність працювати в міжнародних наукових проектах.
	ЗК-13	Здатність розробляти наукові проекти та управляти їх реалізацією.
	ЗК-15	Здатність оцінювати результати наукових досліджень інших науковців за об'єктивними критеріями.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-4	Формування концептуального знання щодо форм впливу практики Європейського суду з прав людини на розвиток системи адміністративного права та процесу та правозастосування в Україні.
	СК-6	Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.
	СК-7	Здатність застосування знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні.
	СК-8	Здатність застосовувати медіацію та інші правові інструменти альтернативного позасудового розгляду та вирішення спорів.
	СК-9	Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовчій діяльності.
	СК-11	Здатність критично оцінювати ефективність представництва для захисту прав, свобод та інтересів осіб.
	СК-12	Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.

	СК-13	Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.
	СК-15	Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.

3. Програма навчальної дисципліни

ТЕМА № 1. «Загальні засади адміністративного судочинства».

Поняття і предмет адміністративного процесу. Співвідношення понять «адміністративний процес», «адміністративне судочинство», «судовий процес». Предмет адміністративного процесуального права. Методи адміністративного процесуального права. Принципи адміністративного судового процесу. Структура адміністративного судочинства. Джерела адміністративного судочинства, їх види та класифікація.

ТЕМА № 2. «Адміністративна юрисдикція».

Загальна характеристика системи адміністративних судів. Склад адміністративного суду та порядок відводів суддів. Юрисдикція адміністративних судів щодо вирішення адміністративних справ, її розмежування з іншими публічно-правовими спорами. Предметна юрисдикція адміністративних судів. Територіальна юрисдикція адміністративних судів. Інстанційна юрисдикція адміністративних судів. Поняття підсудності, її види. Передача адміністративної справи з одного адміністративного суду до іншого.

ТЕМА № 3. «Учасники адміністративного судового процесу».

Склад осіб, які беруть участь в адміністративній справі. Сторони як основні учасники адміністративного процесу. Адміністративна процесуальна правосуб'єктність: поняття та структурні елементи. Адміністративна процесуальна правосуб'єктність суду як провідного суб'єкта адміністративного процесу.

Сутність неналежної сторони в адміністративному процесі та процедури її заміни. Процесуальне правонаступництво в адміністративному процесі. Треті особи в адміністративному процесі: поняття, ознаки та види.

Представництво в судах адміністративної юрисдикції: поняття та ознаки. Види процесуальних представництв та їх особливості. Повноваження представників у судах адміністративної юрисдикції: документальне оформлення та зміст.

Особливості адміністративної процесуальної правосуб'єктності органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свобод та інтереси інших осіб.

Особливості участі осіб, які є іншими учасниками судового процесу при розгляді справи в адміністративному суді. Процесуальний статус секретаря судового засідання, судового розпорядника, перекладача. Процесуальні повноваження спеціаліста, експерта в галузі права, експерта, свідка в адміністративному процесі.

ТЕМА № 4. «Інші учасники адміністративного судового процесу».

Загальна характеристика інших учасників адміністративного судового процесу. Класифікація інших учасників адміністративного судового процесу. Особливості адміністративної процесуальної правосуб'єктності органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свобод та інтереси інших осіб.

Особливості участі осіб, які сприяють розгляду адміністративної справи. Особливості участі осіб, які обслуговують перебіг розгляду адміністративної справи. Процесуальний статус секретаря судового засідання, судового розпорядника. Процесуальні повноваження спеціаліста, експерта в галузі права, експерта, свідка в адміністративному процесі.

ТЕМА № 5. «Позовні заяви учасників адміністративної справи».

Право на звернення до адміністративного суду. Види заяв по суті справи та черговість їх подання до суду. Поняття позовної заяви, її ознаки та характерні властивості. Характеристика елементів позовної заяви: підстави, предмету, змісту. Вимоги, що висуваються до позовної заяви. Наслідки прийняття позовної заяви адміністративним судом. Сутність заяв по суті адміністративної справи учасників судового адміністративного процесу, їх зміст та структура: відзиву на позовну заяву (відзив); відповіді на відзив; заперечення; пояснення третьої особи щодо позову або відзиву. Зміст та структура заяв з процесуальних питань.

ТЕМА № 6. «Докази та доказування в адміністративному судочинстві. Процесуальні строки».

Поняття та види доказів в адміністративному судочинстві. Вимоги, яким мають відповідати докази. Сутність і зміст доказування. Порядок надання доказів до адміністративного суду. Підстави звільнення від доказування. Витребування доказів в адміністративній справі. Порядок огляду доказів під час розгляду адміністративної справи. Поняття процесуальних строків, їх юридична природа. Розумність процесуальних строків. Основні процесуальні строки в адміністративному судочинстві, їх види. Обчислення процесуального строку. Поновлення пропущеного процесуального строку.

ТЕМА № 7. «Позовне провадження в адміністративному судочинстві».

Порушення адміністративної справи. Поняття та ознаки стадії підготовки справи до судового розгляду в адміністративному процесі. Процесуальний зміст стадії підготовки справи до судового розгляду. Попереднє судове засідання. Примирення сторін. Завершення підготовчого провадження. Судові рішення за наслідками підготовчого провадження. Судові виклики і

повідомлення. Зміст повістки та процедури її вручення. Виняткові засоби судових викликів і повідомлень. Врегулювання спору за участю судді.

ТЕМА № 8. «Практичні проблеми розгляду та вирішення адміністративної справи».

Поняття стадії судового розгляду адміністративної справи, її особливості. Етапи судового розгляду адміністративної справи. Розгляд адміністративної справи у судовому засіданні. Відкриття судового засідання. Початок розгляду справи по суті. Дослідження доказів. Закінчення з'ясування обставин та перевірки їх доказами. Судові дебати. Таємниця нарадчої кімнати. Процесуальні перешкоди судового розгляду адміністративної справи. Залишення позовної заяви без розгляду. Зупинення та поновлення провадження у справі. Закриття провадження у справі.

ТЕМА № 9. «Перегляд адміністративних справ в апеляційному та касаційному провадженнях».

Підстави та порядок апеляційного розгляду. Межі перегляду судом апеляційної інстанції. Строк розгляду апеляційної скарги. Апеляційний розгляд справи в судовому засіданні. Апеляційний розгляд справи в порядку письмового провадження за наявними матеріалами справи. Рішення суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги. Підстави та порядок касаційного розгляду. Межі перегляду судом касаційної інстанції. Строк розгляду касаційної скарги. Касаційний розгляд справи в судовому засіданні. Касаційний розгляд справи в порядку письмового провадження за наявними матеріалами справи. Рішення суду касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги.

ТЕМА № 10. «Перегляд адміністративних справ за нововиявленими або виключними обставинами».

Підстави перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. Право на подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами. Порядок і строк подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами. Форма та зміст заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами. Відкриття провадження за нововиявленими або виключними обставинами. Порядок здійснення перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами. Судове рішення за наслідками провадження за нововиявленими або виключними обставинами.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на	Б	Д	К	ІТ	ОЛ
--------------------------------	--------------------------------	---	---	---	----	----

	вивчення навчальної дисципліни						
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 3							
Тема № 1: Загальні засади адміністративного судочинства	14	2	0	2	0	10	залік
Тема № 2: Адміністративна юрисдикція	14	2	0	2	0	10	
Тема № 3: Учасники адміністративного судового процесу	16	2	0	4	0	10	
Тема № 4: Інші учасники адміністративного судового процесу	2	2	0	0	0	0	
Тема № 5: Позовні заяви учасників адміністративної справи	14	2	0	2	0	10	
Тема № 6: Докази та доказування в адміністративному судочинстві. Процесуальні строки.	16	2	0	4	0	10	
Тема № 7: Позовне провадження в адміністративному судочинстві	26	2	0	4	0	20	
Тема № 8: Практичні проблеми розгляду та вирішення адміністративної справи	2	2	0	0	0	0	
Тема № 9: Перегляд адміністративних справ в апеляційному та касаційному провадженнях	14	2	0	2	0	10	
Тема № 10: Перегляд адміністративних справ за нововиявленими або виключними обставинами	2	2	0	0	0	0	
Всього за семестр:	120	20	0	20	0	80	

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни		Вид контролю
	Всього	з них:	

		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 3							
Тема № 1: Загальні засади адміністративного судочинства	12	2	0	0	0	10	залік
Тема № 2: Адміністративна юрисдикція	24	2	0	2	0	20	
Тема № 3: Учасники адміністративного судового процесу	22	2	0	0	0	20	
Тема № 4: Інші учасники адміністративного судового процесу	0	0	0	0	0	0	
Тема № 5: Позовні заяви учасників адміністративної справи.	10	0	0	0	0	10	
Тема № 6: Докази та доказування в адміністративному судочинстві. Процесуальні строки.	10	0	0	0	0	10	
Тема № 7: Позовне провадження в адміністративному судочинстві	22	0	0	2	0	20	
Тема № 8: Практичні проблеми розгляду та вирішення адміністративної справи	0	0	0	0	0	0	
Тема № 9: Перегляд адміністративних справ в апеляційному та касаційному провадженнях	20	0	0	2	0	18	
Тема № 10: Перегляд адміністративних справ за нововиявленими або виключними обставинами	0	0	0	0	0	0	
Всього за семестр:	120	6	0	6	0	108	

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни	Література:
Тема № 1 «Загальні засади адміністративного судочинства»	
1. Поняття та сутність адміністративного судочинства. 2. Співвідношення понять «адміністративне судочинство», «адміністративний процес», «адміністративне провадження». 3. Завдання адміністративного судочинства. 4. Предмет і методи адміністративного судочинства. 5. Принципи адміністративного судочинства та їх види.	[1, С. 20-34; 2, С. 17-27; 3, С. 11-19; 4, С. 12-30; 5, С. 19-25; 8; 9; 29; 32].

6. Стадії адміністративного судочинства. Види адміністративних проваджень в судовому процесі. 7. Структура адміністративного судочинства. 8. Джерела адміністративного судочинства, їх види та загальна характеристика.	
Тема № 2 «Адміністративна юрисдикція»	
1. Поняття, види та порядок утворення системи адміністративних судів в Україні. 2. Підстави для відводу судді адміністративного суду. 3. Процесуальний порядок відводу судді адміністративного суду. 4. Підстави передачі адміністративної справи з одного суду до іншого. 5. Процесуальний порядок передачі адміністративної справи з одного суду до іншого. 6. Юрисдикція адміністративних судів: поняття та види. 7. Особливості визначення територіальної юрисдикції адміністративного суду. 8. Загальна характеристика предметної юрисдикції адміністративного суду. 9. Інстанційна юрисдикція адміністративного суду.	[1, С. 20-34; 2, С. 17-27; 3, С. 11-19; 4, С. 12-30; 5, С. 19-25; 7, с. 29-46; 8; 11; 13; 29; 32].
Тема № 3 «Учасники адміністративного судового процесу»	
1. Адміністративна процесуальна правосуб'єктність в адміністративному судочинстві. 2. Процесуальні повноваження адміністративного суду як провідного суб'єкта адміністративного процесу. 3. Класифікаційний розподіл учасників адміністративного судового процесу. 4. Процесуальний статус основних учасників адміністративної справи. 5. Процесуальний статус третіх осіб. 6. Підстави для відводу (самовідводу) учасників судового процесу та його порядок. 7. Особливості участі в адміністративному процесі осіб, які сприяють розгляду адміністративної справи, їх загальна характеристика. 8. Участь в адміністративній справі осіб, які обслуговують судовий процес. 9. Процесуальне представництво: поняття, функціональне призначення, види.	[1, С. 90-134; 2, С. 117-127; 3, С. 110-119; 4, С. 120-130; 5, С. 267-279; 7, С. 229-246; 10; 11; 14; 29-36].
Тема № 5 «Позовні заяви учасників адміністративної справи»	
1. Поняття та види заяв по суті адміністративної справи. 2. Форма та структура заяв по суті адміністративної справи. 3. Види заяв з процесуальних питань та вимоги щодо їх оформлення. 4. Юридичне оформлення позовної заяви до адміністративного суду, її зміст та структура.	[1, С. 120-144; 2, С. 217-247; 3, С. 110-119; 4, С. 120-130; 5, С. 267-279; 7, С. 229-246; 10-12; 14; 28-37].

5. Відзив на позовну заяву: структура та зміст.	
6. Особливості оформлення відповіді на відзив на позовну заяву.	
Тема № 6 «Докази та доказування в адміністративному судочинстві. Процесуальні строки»	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Підстави та порядок забезпечення доказів. 2. Обставини, які не підлягають доказуванню в адміністративному судочинстві. 3. Засоби доказування в адміністративному судочинстві. 4. Види доказів, їх загальна характеристика. 5. Дослідження та оцінка доказів. 6. Вимоги, які ставляться до доказів. 7. Процесуальний порядок забезпечення доказів в адміністративній справі. 8. Поняття процесуального строку та його практичне значення. 9. Розумність процесуального строку: поняття та ознаки. 10. Основні процесуальні строки в адміністративному судочинстві. 11. Порядок обчислення процесуальних строків. 12. Наслідки пропущення процесуального строку. 	[1, С. 226-244; 2, С. 217-247; 3, С. 240-259; 4, С. 167-190; 5, С. 291-299; 7, С. 247-267; 9-12; 15; 18; 21; 23; 26; 28-37].
Тема № 7 «Позовне провадження в адміністративному судочинстві»	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Виклики та повідомлення в адміністративному судочинстві. 2. Обставини, що підлягають з'ясуванню перед відкриттям провадження в адміністративній справі. 3. Повернення адміністративного позову. Відмова у відкритті провадження. 4. Завдання та строк підготовчого провадження. 5. Судові рішення за наслідками проведення підготовчого провадження. 6. Завдання та строки розгляду адміністративної справи. 7. Етапи судового розгляду справи. 8. Підстави для відкладення та перенесення судового розгляду справи. 9. Вимоги, які висуваються до судових рішень. 10. Порядок набрання законної сили судових рішень. 	[1, С. 299-344; 4, С. 317-347; 5, С. 340-359; 6, С. 199-211; 7, С. 291-299; 8, С. 278-297; 9-15; 17; 18; 21; 23; 26; 28-37].
Тема № 9 «Перегляд адміністративних справ в апеляційному та касаційному провадженнях»	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Право на апеляційне оскарження. 2. Форма та зміст апеляційної скарги. 3. Особливості відкриття апеляційного провадження. 4. Апеляційний розгляд адміністративної справи. 5. Повноваження суду апеляційної інстанції за результатами розгляду апеляційної скарги. 6. Право на касаційне оскарження. 7. Форма та зміст касаційної скарги. 8. Особливості відкриття касаційного провадження. 	[1, С. 367-394; 3, С. 317-347; 5, С. 440-469; 6, С. 213-241; 7, С. 189-199; 8, С. 178-197; 9-15; 17; 18; 21; 23; 26; 28-36].

9. Касаційний розгляд адміністративної справи.	
10. Межі перегляду судом касаційної інстанції касаційної скарги.	

5. Індивідуальні навчально-дослідні завдання

5.1.1. Теми рефератів

Навчальними планами не передбачено.

5.1.2. Теми курсових робіт

Навчальними планами не передбачено.

5.1.3. Теми наукових робіт (наукових доповідей)

Навчальними планами не передбачено.

6. Методи навчання

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни «Напрями розвитку науки адміністративного права та процесу» проводяться у вигляді лекційних та семінарських занять за допомогою наступних методів навчання у вищій школі: *пояснювально-ілюстративний; репродуктивний метод (відтворення); метод проблемного викладу, евристичний, дискусійний методи тощо.*

Лекційні заняття проводяться у класичній формі. Семінарські заняття передбачають теоретичний розгляд матеріалів, обговорення, заслуховування наукових доповідей по актуальним питанням теми заняття тощо.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку (3 семестр).

Контрольні питання, що виносяться на залік (3 семестр):

1. Адміністративне судочинство: поняття та завдання.
2. Джерела адміністративного судочинства: загальна характеристика.
3. Поняття, види та особливості організаційної побудови адміністративних судів.
4. Принципи адміністративного судочинства, їх види та зміст.
5. Юрисдикція адміністративних судів щодо вирішення адміністративних справ.
6. Структура адміністративного судочинства. Визначення складу суду.
7. Підсудність (юрисдикція) адміністративних справ: поняття, практичне значення та види.
8. Предметна юрисдикція адміністративних справ адміністративним судам.

9. Територіальна юрисдикція адміністративних справ адміністративним судам.
10. Інстанційна юрисдикція адміністративних справ адміністративним судам.
11. Адміністративна процесуальна правосуб'єктність адміністративного суду.
12. Учасники в адміністративному судочинстві: їх класифікаційний розподіл.
13. Підстави та порядок вирішення заявленого відводу та самовідводу.
14. Сторони в адміністративному судочинстві: їх процесуальний статус.
15. Треті особи як учасники адміністративної справи.
16. Представництво в адміністративному судочинстві: поняття та види.
17. правонаступництво та заміна неналежної сторони в адміністративному судочинстві.
18. Правовий статус секретаря судового засідання, судового розпорядника та помічника судді.
19. Процесуальний статус експерта з питань права та перекладача.
20. Процесуальний статус свідка. Особи, які не можуть бути допитані в якості свідків.
21. Процесуальний статус експерта, експерта з питань права та спеціаліста.
22. Участь у розгляді справи органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб.
23. Види та зміст заяв по суті справи та загальні вимоги до їх змісту і форми.
24. Позовна заява в адміністративному судочинстві: поняття, форма та зміст.
25. Види судових витрат та порядок їх розподілу між сторонами.
26. Судові виклики і повідомлення.
27. Поняття, види та порядок обчислення процесуальних строків.
28. Строки звернення до адміністративного суду та наслідки, що наступають у разі його пропущення.
29. Поняття та види доказів у адміністративній справі.
30. Засоби доказування в адміністративному судочинстві, їх види та загальна характеристика.
31. Вимоги, що висуваються до доказів в адміністративній справі.
32. Підстави звільнення від доказування.
33. Розподіл між сторонами обов'язку по доказуванню. Роль суду при отриманні доказів в адміністративній справі.
34. Підстави та порядок забезпечення доказів в адміністративній справі.
35. Види заходів процесуального примусу, підстави та порядок їх застосування в ході розгляду адміністративної справи.
36. Підстави та порядок забезпечення позовної заяви в адміністративному судочинстві.
37. Порядок та умови відкриття провадження в адміністративній справі.

38. Підстави відмови у відкритті провадження та правові наслідки відмови судом у прийняття позовної заяви.
39. Залишення позовної заяви без руху та повернення позовної заяви.
40. Підготовче провадження в адміністративній справі: завдання, строки та порядок здійснення підготовчого провадження.
41. Врегулювання спору за участю судді. Примирення сторін в адміністративному судочинстві.
42. Договірне представництво: поняття та особливості в адміністративному судочинстві.
43. Законне представництво: поняття та особливості в адміністративному судочинстві.
44. Письмові заяви учасників адміністративної справи: види та зміст.
45. Процесуальні строки: поняття, вимоги та порядок їх обчислення.
46. Зупинення і закриття провадження в адміністративній справі. Залишення позовної заяви без розгляду.
47. Судові дебати та ухвалення рішення в адміністративному судочинстві.
48. Повноваження адміністративного суду при вирішенні адміністративної справи.
49. Зміст рішення адміністративного суду та питання, які суд вирішує при його ухваленні.
50. Порядок та строки розгляду адміністративних справ в суді першої інстанції.
51. Правові наслідки неявки в судове засідання учасника адміністративної справи.
52. Фіксування судового засідання технічними засобами в адміністративному судочинстві.
53. Підстави, порядок та строки розгляду адміністративних справ за правилами спрощеного провадження.
54. Особливості розгляду адміністративних справ за правилами спрощеного провадження.
55. виправлення описок і очевидних арифметичних помилок у судових рішеннях.
56. Роз'яснення судового рішення та додаткове рішення у справі. Набрання рішенням суду законної сили.
57. Право на апеляційне оскарження. Форма і зміст апеляційної скарги.
58. Загальна характеристика підготовки адміністративної справи до апеляційного розгляду.
59. Порядок і строки апеляційного оскарження в адміністративних справах.
60. Межі перегляду адміністративної справи адміністративним судом.
61. Судові рішення суду апеляційної інстанції та порядок набрання ними законної сили.
62. Право на касаційне оскарження. Форма і зміст касаційної скарги.
63. Підстави та порядок касаційного оскарження.
64. Касаційний розгляд справи в порядку адміністративного судочинства.

65. Судові рішення суду касаційної інстанції та порядок набрання ними законної сили.
66. Повноваження суду касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги.
67. Підстави та порядок перегляду справи за нововиявленими обставинами.
68. Підстави та порядок перегляду справи за виключними обставинами.
69. Загальна характеристика провадження за виключними обставинами.
70. Загальна характеристика провадження за нововиявленими обставинами.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку набутих здобувачами знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни, рівня їх підготовленості до заняття, виконання ними конкретних завдань, що окреслені для належного вивчення конкретної теми. Форми проведення поточного контролю – усне опитування, вирішення квізів та кейсів, перевірка виконаних робіт у зошиті для практичних занять тощо.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну роботу виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів враховуються такі види робіт: навчальні заняття (практичні); самостійна робота (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у формі, передбаченій в робочою програмою навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отриманих ад'юнктами, аспірантами за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт 10.

$$\text{Загальна кількість балів} = \left(\left(\frac{\text{Результат навчальних}}{2} + \frac{\text{Результат самостійної}}{2} \right) / 2 \right) * 10$$

**(перед
підсумковим
контролем)**

**занять
за семестр**

**роботи за
семестр**

Підсумковий контроль. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** Якщо здобувач не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить **50**.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру, та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

$$\begin{array}{l} \text{Підсумкові бали} \\ \text{навчальної} \\ \text{дисципліни} \end{array} = \begin{array}{l} \text{Загальна кількість} \\ \text{балів (перед} \\ \text{підсумковим} \\ \text{контролем)} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Кількість балів за} \\ \text{підсумковим} \\ \text{контролем} \end{array}$$

Здобувач, який під час складання підсумкового контролю (екзамен, залік) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівники.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі екзамену чи заліку, то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\begin{array}{l} \text{Підсумкові бали} \\ \text{навчальної} \\ \text{дисципліни} \end{array} = \begin{array}{l} \text{Підсумкові} \\ \text{бали за} \\ \text{поточний} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Підсумкові} \\ \text{бали за} \\ \text{попередній} \end{array} : 2$$

*семестр**семестр*

У цьому розділі також повинні бути розроблені чіткі критерії оцінювання здобувачів під час поточного контролю (*робота на семінарських, практичних, лабораторних та інших аудиторних заняттях, самостійна робота, виконання індивідуальних творчих завдань*) та підсумкового контролю. Кафедра визначає вимоги до здобувачів стосовно засвоєння змісту навчальної дисципліни, а саме: кількість оцінок, яку він повинен отримати під час аудиторної роботи, самостійної роботи. Наприклад:

Робота під час навчальних занять	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи, виконати практичне завдання тощо	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
94-96			
90-93			
85-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома-трьома незначними помилками.
80-84			
75-79			
		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією–двома значними помилками.

70-74	Задовільно («зараховано»)	D	« Задовільно » – теоретичний зміст курсу освоєний неповністю , але прогалини не несуть істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань містять помилки , робота з трьома значними помилками.
65-69			
60-64	Незадовільно («не зараховано»)	E	« Достатньо » – теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
40-59		FX	« Умовно незадовільно » – теоретичний зміст курсу освоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
21-39			
1-20		F	« Безумовно незадовільно » – теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

Рекомендована література (основна, додаткова), інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті

Основна

1. Адміністративне судочинство (у схемах): навч. посіб. / [В. В. Сокурєнко, О. А. Моргунов, І. В. Зозуля та ін.] ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. 2-ге вид., доп. Харків : ХНУВС, 2023. 239 с.
URL: <https://dspace.univd.edu.ua/entities/publication/eb5c3392-9712-41f5-bc32-2a5925d65d0e>
2. Адміністративний процес України: підручник / за заг. ред. Д. І. Йосифовича. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 500 с.
URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4843/1/AdminProces_20-01-2021.pdf

3. Адміністративний процес : навч. посіб. / [Салманова О. Ю., Комзюк А. Т., Гусаров С. М. та ін.] ; за заг. ред. О. Ю. Салманової, А. Т. Комзюка ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 412 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/entities/publication/4488e2ee-fd53-4684-9835-cfdd1412c877>

4. Смокович М.І. Бевзенко В.М. Адміністративний процес України: теорія, практика: підручник. Заг. ред. д. ю. н., проф. Бевзенка В. М. Пер. з нім. і адапт. Рижкова Г. В. Київ: ВД «Дакор», 2020. 1346 с.

5. Адміністративний процес України (у схемах): навчальний посібник / М. М. Бурбика, М. В. Колеснікова, А. В. Солонар. Суми: Сумський державний університет, 2019. 108 с.

Додаткова

6. Джафарова М.В. Адміністративне процесуальне право України: питання теорії: монографія. Харків: Константа, 588 с.

7. Пчелін В.Б. Організація адміністративного судочинства України: правові засади: монографія. Харків: ТОВ «У справі», 2017. 487 с.

8. Бандурка, О. М. Адміністративний процес України: монографія / О. М. Бандурка. Харків: ХНУВС, 2019. 422 с.

9. Адміністративне процесуальне право: навч. посібник / кол. авт.; за заг. ред. Т.П. Мінки. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 320 с.

10. Вітвіцький, С.С.Адміністративне право та процес: навч. посіб. / С.С. Вітвіцький, Т.В. Хайлова, О.М. Пересада; Донец. держ. ун-т внутр. справ. Одеса: ВД "Гельветика", 2022. 400 с.

11. Джафарова М.В. Ступінь наукової розробленості проблеми визначення адміністративного процесуального права в Україні. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Випуск 6. Т.1. С. 170-175.

12. Джафарова М.В. Тенденції розвитку адміністративного процесуального законодавства України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Випуск 3. Том 1. С.190-193.

13. Федоренко Т.В. Новації в судовій реформі України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. № 5. С. 128-131.

14. Тімченко С.В. Моделі інституту адміністративної юстиції в загальноєвропейських системах права. *Актуальні проблеми юриспруденції*. 2017. № 2. С. 155-157.

15. Муза О.В. Теоретичні проблеми адміністративних процесуальних правовідносин в Україні: автореф. дис. ...докт. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Київ: ДНДІ МВС України, 2016. 38 с.

16. Писаренко Н. Б. До питання про особливості формування вітчизняної концепції адміністративного процесу. Питання адміністративного права. Кн. 1. Відп. за вип. Н. Б. Писаренко. Х.: Право, 2017. 282 с.

17. Науково-практичний коментар до Закону України «Про державну службу» / за наук. ред. А. О. Сліванова, М. І. Іншина. Київ: Парлам. Вид-во, 2017. 512 с.

18. Науково-практичний коментар до Закону України «Про державну службу» / ред. кол. К. О. Ващенко, І. Б. Коліушко, В. П. Тимошук, В. А. Дерць. Київ: ФОП Москаленко О.М., 2017. 796 с.

19. Артеменко І.А. Органи публічної адміністрації як суб'єкти адміністративно-процесуального права: монографія. Харків: Діса Плюс, 2016. 414 с.

20. Адміністративне право України. Адміністративне судочинство в Україні: посіб. для підгот. до зовн. незалеж. оцінювання; за заг. ред. Н.Б. Писаренко. Харків: Право, 2020. 238 с.

Нормативно-правові акти:

21. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. (в ред. від 11.07.2023). *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України «Законодавство України»*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

22. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 №3166-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. №38. Ст. 385. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>

23. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 № 794-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 13. ст. 222. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18>

24. Про запобігання корупції: закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. *Голос України* від 25.10..2014. № 206. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>

25. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>

26. Про місцеві державні адміністрації: Закон України: від 9 квіт. 1999 р. №586-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 20-21. Ст. 3190 (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>

27. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997. №280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. ст. 170 (в ред. від 11.07.2023). URL: www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80

28. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017. №2155-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 45. ст. 400. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19/print>

29. Про військово-цивільні адміністрації: Закон України від 03.02.2015. № 141-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015., № 13. ст. 87. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/141-19>

30. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня. 2016 р. №1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. №31, ст. 545. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>

31. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006. № 3477-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 30. Ст. 260. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>

32. Про гарантії держави щодо виконання судових рішень: Закон України від 05.06.2012. №49. Ст.1919. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/4901-17>

33. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. №35–36, 37. Ст. 446. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>

34. Про внесення змін до Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств, інших органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 24.03.2021 № 258. *Офіційний вісник України* від 09.04.2021. № 27 стор.168. стаття 1464. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/258-2021-%D0%BF#Text>

35. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 лип. 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

36. Офіційний сайт Верховної Ради України: <https://portal.rada.gov.ua/>

37. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України: <https://www.kmu.gov.ua/>

38. Офіційний сайт Судова влада України: <https://court.gov.ua/>

39. Офіційний сайт Офісу Генерального прокурора України: <https://www.gp.gov.ua/ua/index.html>

40. Офіційний сайт Верховного Суду: <http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/>